

витрачаються на покращення добробуту суспільства в цілому. У результаті ухилення від обов'язків платника податків для громадян – це норма.

Аналіз різних джерел наукової літератури показує, що одні науковці бачать податкову культуру як відносно вузьке поняття, інші вважають, що це поняття винятково широке, і включає не тільки безпосередньо податкову правосвідомість, а також систему відносин усіх учасників податкового процесу. Так В. Андрущенко розглядає податкову культуру як різновид культури грошових відносин, форму прикладної, утилітарної етики, що передбачає конкретні процедури і правила, які відрізняють правильне від неправильного, моральне від аморального [1]. В. Вишневський акцентує увагу на тому, що наслідування неокласичних рецептів реформування та копіювання зарубіжного податкового досвіду в колишніх республіках СРСР не призвело до бажаних результатів. Практика ще раз підтвердила, що всупереч положенням неокласики, навіть аналогічні податкові норми в різних інституційних умовах (західноєвропейських та пострадянських) працюють по-різному [2].

Тому в ході формування податкової культури потрібно брати до уваги той факт, що в Україні, як і в більшості країн пострадянського простору, формальна інституціоналізація з'явилася раніше, ніж умови для їх ефективного функціонування. При імпорті формальних інститутів потрібно брати до уваги те, що вони повинні відповідати рівню неформальних відносин.

Формування податкової культури – складний процес, який поєднує в собі економічний, соціальний, інформаційний та правовий аспекти. Податкова культура повинна виступати регулятором поведінки не тільки кожного платника податків, а й посадових осіб податкових органів. Тому удосконалення податкової культури слід починати передусім з працівників податкових органів, адже ефективність роботи будь-

якої системи, насамперед, залежить від рівня кваліфікації працівників, від їхнього ставлення до професійної діяльності, від морально-етичних засад та особистих рис [3].

Податкова культура складається з розуміння громадянами всієї важливості для держави і суспільства сплати податків, знання своїх прав і обов'язків по їх сплаті. Платник податків повинен усвідомлювати, що податкові надходження до бюджету потрібні для виконання державою своїх функцій.

Наразі ми не спостерігаємо таку співпрацю між державою і платниками, яка би мала ґрунтуватися на основі реципрокності взаємовідносин. Вони не допускають і думки про те, що податкові надходження можуть повернутися до них у вигляді тих чи інших послуг, і, здається, твердо переконані, що цим грошам належить безслідно зникнути десь у надрах держави. Звідси – роздратування з приводу можливих нововведень у податковій системі та підозра, що метою будь-яких інновацій є виключно експропріація простих громадян. У зв'язку з цим необхідно формувати і розвивати податкову культуру як населення, так і працівників податкових органів.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що розвитку податкової культури перешкоджає факт усвідомлення платником податків абсолютної несправедливості ситуації і відсутність надії на те, що метою зміни існуючої податкової системи є саме досягнення справедливості. Необхідно акцентувати увагу на правах платника податків та виконання державою покладених на неї функцій відповідно до чинного законодавства. Гармонійне поєднання фіскальних інтересів держави та соціальних потреб платників податків на основі формування партнерських відносин повинні бути в основі формування інституційних засад розвитку податкової культури в державі.

Література

1. Андрущенко В. Л. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування: монографія / В. Л. Андрущенко; Т. В. Тучак. – К.: Алерта, 2013 – 384 с.
2. Ручкіна В. М. Формування податкової культури в Україні та аналіз її складових частин / В. М. Ручкіна // 36. наук. праць Національного університету державної податкової служби: електронне науково-фахове видання. – 2013. – №1–2. – С. 194–200.
3. Экономика налоговых реформ: монография / Под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова, Л.Л. Тарангул. – К.: Алерта, 2013. – 432 с.

УДК 336.225.67:658

ПОДАТКОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Колодій Б.– ст. 4 курсу, гр. Фвн – 42

Науковий керівник – к.е.н, доцент Руденко В.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

У ході розвитку та реформування податкової системи в Україні на сучасному етапі недостатньо уваги приділяється розробкам у галузі фундаментальних основ оподаткування, зокрема, - у частині дослідження податкових ризиків та системі управління ними. Навіть після прийняття Податкового кодексу України на даному етапі залишається актуальним питання тіньової економіки та проблеми повної сплати податків і зборів суб'єктами підприємницької діяльності до бюджету. Вирішення

даної проблеми можливе саме завдяки впровадженню в податкову систему дієвого механізму з моніторингу та управління податковими ризиками [1].

Діяльність підприємств, платників податків в умовах політичної та економічної нестабільності завжди супроводжується податковими ризиками, а податковий тиск значно посилює це явище і разом з іншими чинниками гальмує процес забезпечення інвестиційно-інноваційної активності платників податків, не сприяє їх фінансовій стабільності. Незважаючи на те, що за

останній рік Україна піднялася в рейтингу держав за простотою сплати податків "Paying Taxes 2015" з 164-ї на 108-му позицію серед 189 держав, ситуація залишається невтішною, особливо на фоні інших пострадянських країн, податкові системи яких посідають значно вищі місця у рейтингу "Doing Business": Росія – 49, Литва – 44, Латвія – 24, Естонія – 28, Грузія – 38, Казахстан – 17 [2].

Податковий ризик держави - це економічна категорія, яка характеризує невизначеність кінцевого результату діяльності щодо забезпечення надходжень коштів до бюджетів усіх рівнів, державних цільових фондів, унаслідок можливого впливу на нього низки об'єктивних або суб'єктивних факторів, неефективного адміністрування податків та порушень податкового законодавства.

Зростання частоти виникнення модифікації та масштабів негативного прояву ризикованих ситуацій в оподаткуванні підприємств вимагає систематичного проведення їх податкового моніторингу. Податковий моніторинг є формою фіскального контролю, яка полягає у спостереженні, комплексному аналізі, встановленні причинно-наслідкових зв'язків з метою оперативної оцінки фактичного стану діяльності платника щодо відповідності вимогам податкового законодавства, виявлення та запобігання податкових ризиків, причин і умов, які сприяють їх виникненню, без використання повноважень, наданих контролюючим органам для проведення перевірок.

Відповідно до Податкового кодексу України моніторингу підлягають лише контрольовані операції з трансфертного ціноутворення, розрахунки з бюджетом підприємств, акціонерних, холдингових компаній, інших суб'єктів господарювання з часткою державної власності [3].

Подібна форма податкового контролю широко застосовується в міжнародній практиці та є ефективним інструментом протидії тіньовій економіці. ОЕСР одним з етапів розширеної взаємодії

податкових органів та платників податків вважає горизонтальний моніторинг, що реалізується шляхом укладання угоди між податковою адміністрацією і конкретним платником податків, призначеної для задоволення їх потреб [3].

На попередніх етапах складається односторонній припис фіскальних органів, що охоплює процес зміцнення відносин та його наслідки у разі співпраці або відмови від неї, та декларація про взаємодію між фіскальними органами, платником податків та податковими посередниками, яка визначає їх наміри співпрацювати, механізми їх взаємодії та наслідки неспроможності виконання взятих зобов'язань.

Зміст процедури моніторингу полягає в укладанні спеціальної двосторонньої угоди між платником податків і фіскальними органами та у відстеженні в режимі онлайн фінансово-господарських операцій платника податків щодо правильності обчислення, повноти та своєчасності сплати платежів і зборів. Виявлення податкових ризиків та їх мінімізація відбувається до подання податкової звітності.

На відміну від податкової перевірки, моніторинг дає можливість суб'єктам господарювання виправити порушення, попередити фіскальні ризики та уникнути санкцій. Контролюючий орган, не застосовуючи штрафних санкцій, дає платнику письмові рекомендації щодо усунення порушень та очікує, що надалі у своїй діяльності платник буде керуватися принципом законності.

Отже, запровадження у практику вітчизняних підприємств податкового моніторингу сприятиме розширенню функцій фіскального контролю від контрольно-ретроспективних до сервісно – консультативних, клієнтоорієнтованих та прогнозно-профілактичних, стимулюватиме інвестиційно-інноваційну активність платників податків та забезпечить принципово новий стиль організації праці податкового інспектора.

Література

1. Вовчак О.Д. Податкові ризики у системі управління економічною безпекою. // Фінанси України. - 2008. №11 - с. 41- 47.
2. PWC. „Paying Taxes 2015” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pwc.com>
3. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>

УДК 351.713.078.3.001.86

ОСОБЛИВОСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Морозов В. – ст. 4 курсу, гр. Фвн – 42

Науковий керівник – к.е.н., доцент Мацедонська Н.В.

Вінницький навчально – науковий інститут економіки THEU

Розробка шляхів вдосконалення адміністрування податків неможлива без звернення до міжнародного досвіду, метою якого є врахування позитивних та негативних тенденцій у функціонуванні певних інститутів.

В останні роки питанням застосування зарубіжного досвіду при побудові вітчизняної системи податкового адміністрування приділялася значна увага відомих науковців. Питання організації податкового адміністрування в Україні досліджують провідні українські фінансисти, зокрема: В. Андрущенко, З.

Варналій, С. Захарін, Т. Єфименко, А. Кізіма, А. Крисоватий, В. Луніна, П. Мельник, В. Мельник, С. Онишко, В. Опарін, А. Соколовська, В. Суторміна, С. Терещенко, О. Тимченко, В. Федосов, С. Юрій.

Аналіз зарубіжного досвіду з питань адміністрування податків свідчить, що у розвинутих країнах світу існують відпрацьовані методи та механізми, які дозволяють радикально модернізувати роботу податкових органів на основі застосування сучасних інформаційних технологій та підвищити